Nieuws van Dante Alighieri Nijmegen

Februari 2019

Novità

Woensdag 6 februari

Lezing door Martje de Vries

over **Athanasius Kircher**,

een van de laatste mensen

die alles wist en kon

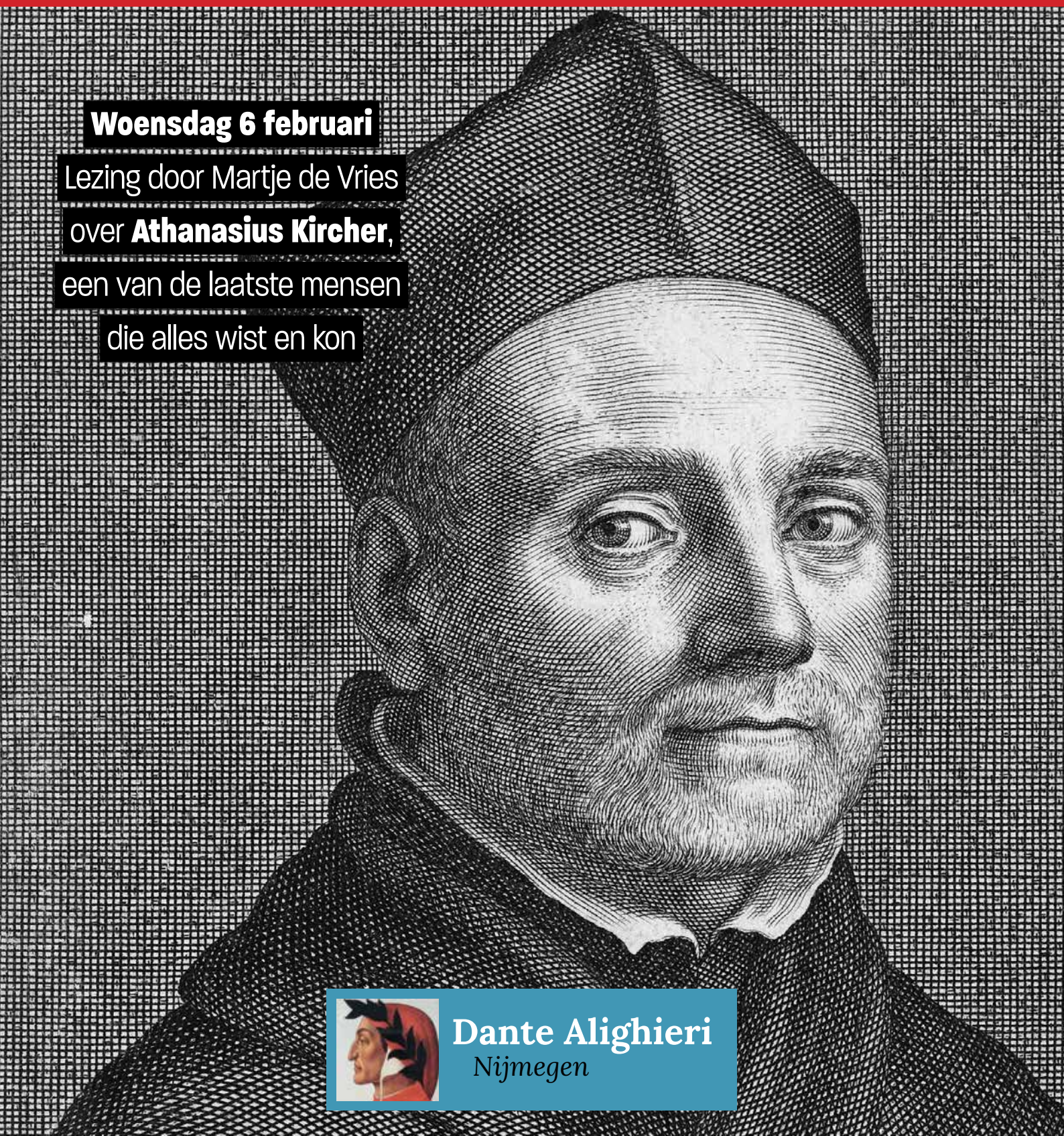

Dante Alighieri

Nijmegen

WOENSDAG 6 FEBRUARI

Martje de Vries
Lezing over Athanasius Kircher

Schatzoeken in het Romeinse ommeland

De Duitse Jezuïet Athanasius Kircher (1602-1680) was één van de laatste mensen die alles wist en alles kon. Hij bracht het grootste deel van zijn leven door aan het Jezuïetencollege in Rome, waar hij doceerde, machines uitvond, een museum beheerde, en meer schreef dan de meeste mensen in hun hele leven lezen. De veelzijdige Kircher was gefascineerd door de oudheid – of het nu de Egyptische, Etruskische, Griekse of Romeinse was. Van 1661 tot 1670 trok hij er iedere herfst te voet en te paard op uit om het ommeland van Rome, Latium, te verkennen.

In 1671 werd in Amsterdam een Parallelle Oude en Nieuwe Beschrijving van Latium gedrukt, waarin Kircher zijn belevenissen in de omgeving van Rome optekende. De stad Rome zelf was reeds het onderwerp van vele antiquarische studies, maar haar 'verborgen' (cf. latere) ommeland vormde daarmee een sterk contrast. Aan de hand van teksten van antieke auteurs ging Kircher daarom in Latium op zoek naar monumenten die een eeuwige herinnering verdienden. Hij beschreef en illustreerde wat hij op die tochten tegenkwam, en zocht met antieke bronnen in de hand naar Alba Longa, naar de villa van Cicero en naar de plaats waar Aeneas voor het eerst voet aan wal van het schiereiland zette.

Info

MARTJE DE VRIES
Martje de Vries is classica en bereidt aan de Radboud Universiteit een proefschrift voor over Kirchers interpretatie van tekstuele en materiële bronnen uit de Oudheid.

WANNEER
Woensdag 6 februari, 19.45 u

WAAR
Filmhuis 042
Oranjesingel 42
6511 NW Nijmegen

TOEGANG
Dantesoci, leden van Dante Kleve en Alliance Française hebben vrij toegang tot de lezingen. Introducēs betalen €5.

MAANDAG 11 FEBRUARI

Italiaans oefenen
Il caffè in lingua... italiana

Informeel samenzijn en het Italiaans blijven oefenen! We bieden de mogelijkheid aan studenten en liefhebbers, soci en niet-soci van Dante Alighieri om elkaar te ontmoeten en Italiaans te spreken.

Caffè
Ken je iemand die Italiaans spreekt en wil blijven oefenen? Neem hem/haar mee naar het Caffè in lingua... italiana.

Ongedwongen
Gedurende een uur, een keer per maand, zal er in een gezellige, ongedwongen sfeer met elkaar in het Italiaans gekletst worden of over een bepaald thema gesproken worden. Een van de docenten zal altijd aanwezig zijn.

Geen huiswerk
Je moet minimaal een jaar Italiaans hebben gestudeerd. Het is geen les, dus geen boek en geen huiswerk.

Kosten
Elke bijeenkomst kost €5 en je betaalt de docent(e) als je binnenkomt.

Info

WANNEER
Maandag 11 februari van 10.00-11.00 uur

WAAR
Bar Doppio Espresso
Plein 44 nr. 90
Nijmegen

AANMELDEN
Let op: vooraf aanmelden is verplicht! De activiteit gaat door met minimaal vier deelnemers

Aanmelden kan via de site:
www.dantenijmegen.nl/il-caffe-in-lingua

Zodra het minimum aantal bereikt is ontvang je van ons een bericht

Boekhandel Emporio

Italiaans aantiquariaat – boeken uit of over Italië:

Literatuur (origineel en vertaald), geschiedenis, kunst, muziek, van Dante en Boccaccio tot Casanova en Pinocchio, van Adorno en Bassani tot Ungaretti en Zucconi

Jan B. Buijs
's-Gravendijkwal 48,
3014 ED Rotterdam

Open op afspraak
Bel 010-4362859 of mail
info@emporiolibri.nl

Si associ qui al Touring Club Italiano

Enig agent van de Touring Club Italiano buiten Italië. Leden van Dante krijgen 10% korting op het lidmaatschap van de TCI

AGENDA

Cultureel programma Dante Nijmegen

Italiaanstalige lezing + film
Giacomo Tartaro: Lingua degli angeli o lingua dei segni? Aansluitend de film *Tre uomini e una gamba*
do 31 januari 2019, 19.00 u (lezing) en 21.00 u (film)
Filmhuis O42

Lezing
Martje de Vries: Schatzoeken in het Romeinse ommeland
wo 6 februari 2019, 19.45 u
Filmhuis O42

Lezing
Anne Nies Keur: Leonardo da Vinci - lichtend voorbeeld
wo 13 maart 2019, 19.45 u
Filmhuis O42

Lezing
Pietro Delcorno: Caronte, Gerione e Satana: i mostri infernali di Dante nella predicazione del Quattrocento
wo 10 april 2019, 19.45 u
Filmhuis O42

Film
Italiaanse film in samenwerking met Filmhuis O42
april/mei 2019, 19.30 u
Filmhuis O42

Serata di fine stagione
Peter Adema en Willem Mook: Met Dante van Hel tot Hemel. Tekst en luitmuziek
wo 22 mei 2019, 19.45 u
Filmhuis O42

AGENDA

Cultureel programma
Alliance Française Nijmegen Dante Kleve

ALLIANCE FRANÇAISE NIJMEGEN

Muziek
Sterre Konijn & Yvo Staudt: Le voyage de la chanson
di 12 februari 2019, 20.00 u
Thiemeloods

Lezing
Renske Langebeek: Muséum national d'Histoire naturelle (Jardin des Plantes)
di 12 maart 2019, 20.00 u
Cafè Zaal Groenewoud

Lezing in het Nederlands
Manon Henzen: Frankrijk in de Nederlandse keuken
zo 14 april 2019, 15.00 u
Logegebouw

DANTE KLEVE

Lezing
Sabine Sonntag: Italiens Opernhäuser – einst und jetzt
vr 29 maart 2019, 19.30 u
Kolpinghaus, Kleve

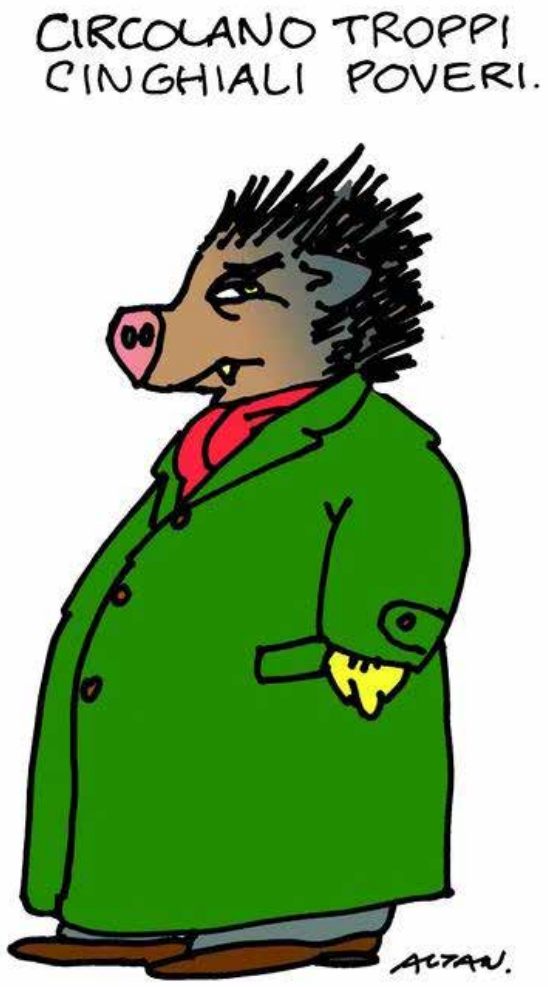

29 jaar Italië specialist

italstudio

- 45 bestemmingen in heel Italië
- het hele jaar door vanaf 1 week tot een tussenjaar
- specials gastronomie, wijn & kunst
- mode- & designopleidingen in het Engels in Milaan
- géén administratiekosten
- persoonlijk en deskundig advies

Leer Italiaans in Italië

Vraag onze brochure aan!

Tel. 0345 520 152 ■ info@italstudio.nl ■ www.italstudio.nl

Taal- & Cultuurcursussen voor alle leeftijden

www.italstudio.nl

NIEUWS

De aanhouder wint bij het toeristenbureau

Wat we kunnen leren van het bezoek van Rob Kamp aan het toeristenbureau in Milaan.
Tekst: Rob Kamp

In Milaan, in het centrum, hangen veel affiches met 'Mostre 2019/2020'. Daardoor geïntrigeerd ga ik naar het toerismebureau voor meer informatie. De medewerkster is erg afhoudend. Tentoonstellingen? Ze komt met een lijst van tentoonstellingen op een A4, waarvan ze best een kopie wil maken.

Leonardo
Als ik haar uitleg dat het me daar niet om gaat maar om informatie over de advertenties waar de stad mee vol hangt, laat ze me een andere A4 zien, die ik wel even mag inzien. Ik zie dat dit jaar alle aandacht uitgaat naar 500 jaar Leonardo da Vinci (1519-2019). Er zullen verschillende interessante tentoonstellingen rondom het thema worden georganiseerd. Ik geef de A4 aan haar terug.

Die avond denk ik: ze had van deze A4 ook een kopie kunnen maken. De ochtend erop loop ik nogmaals bij hetzelfde toeristenbureau binnen. De medewerkster van dienst schotelt mij eerst dezelfde A4 voor als gisteren. Na weer de nodige uitleg komt ze terug met de A4 die ik graag wil hebben. Ze geeft aan dat ze er zuinig op moeten zijn omdat ze er niet zoveel van hebben. Maar ik mag een exemplaar meenemen. Opgetogen verlaat ik het bureau.

Nooit van gehoord
Goede les: bij dit soort bureaus moet je geduld hebben en doorvragen. Twee jaar geleden maakte ik iets vergelijkbaars mee. Ik kwam voor informatie over het Christo-project in het Iseomeer. Eerste reactie: nooit van gehoord. Na enig aandringen van mijn kant en zoeken van de kant van de medewerkster kwam er een communiqué boven water met link naar een website.

NIEUWS

Italiaanse museum-directeuren eerst

Succesvolle buitenlandse museumdirecteuren moeten plaatsmaken voor Italianen.
Tekst: Rob Kamp

De vorige Italiaanse regering maakte voor buitenlanders mogelijk om directeur te worden van Italiaanse musea. Deze regering heeft dat besluit onlangs teruggedraaid. Jammer en treurig, omdat de aanstelling van buitenlandse directeurs in enkele belangrijke musea juist zijn vruchten begint af te werpen.

Toen Dario Franceschini, de vorige minister van Cultuur, het voor buitenlanders mogelijk maakte om te solliciteren naar de functie van directeur, kreeg hij al direct veel kritiek. Er waren toch genoeg bekwame Italianen te vinden?

Uffizi
De eerste musea waar een buitenlander werd aangesteld waren de Galleria degli Uffuzi in Florence, de Pinacoteca di Brera in Milaan en het Museo di Capodimonte in Napels. Alle drie de musea behaalden topresultaten in de afgelopen jaren. De Uffizi ontving vorig jaar 4,1 miljoen bezoekers, 6% meer dan een jaar eerder. De inkomsten bedroegen 34 miljoen euro, 50% meer dan een jaar eerder. Volgens de Duitse directeur Eike Schmidt is het resultaat bereikt door een nieuw toegangssysteem, met prijzen die door het jaar heen verschillen. De grote groepen, die gemiddeld een half uur in het museum blijven, hebben plaats moeten maken voor individuele bezoekers en families, die gemiddeld drie uur blijven.

Opmerkelijk is het met 25% gestegen bezoek aan het Palazzo Pitti, dat met de Boboli-tuinen onderdeel uitmaakt van de Uffizi. Schmidt is er trots op dat de Uffizi nu het best bezochte Italiaanse museum is, na het Colosseum (archeologie) en de Vaticaanse Musea.

De gestegen inkomsten geven het museum de mogelijkheid om zalen te vernieuwen (Caravaggio en Seicento) en het inpassen van de Contini Bonacossi-collectie, die lang niet publiekelijk toegankelijk was.

Het contract met Schmidt eindigt halverwege dit jaar. Hij gaat naar het Kunsthistorisch Museum in Wenen. Hoe het verder gaat met de Uffizi weet nog niemand.

NIEUWS

Een ander succesverhaal is de Brera in Milaan, lang een museum met veel sociale onrust onder het personeel. James Bradburne, een Brit van Canadese afkomst, heeft er orde op zaken gesteld. Hij heeft onder meer de uitbreiding met Palazzo Citterio, die al jarenlang stil lag, ter hand genomen. Binnenkort zal de uitbreiding zijn voltooid.

Strozzi

Bradburne was eerder directeur van het Strozzi in Florence, waar hij spraakmakende tentoonstellingen organiseerde. De directie van het museum vond dat Bradburne toch opgevolgd diende te worden door een Italiaan, met alle gevolgen van dien. De reputatie die het museum had verworven is alweer teniet gedaan.

Een derde succes is het directeurschap van de Fransman Sylvain Bellenger bij het Capodimonte in Napels. Ook hij zorgde voor een aanzienlijke verhoging van de bezoekersaantallen. Het is maar de vraag of het succes van de musea kan worden gecontinueerd als zij weer verworden tot ambtelijke organisaties zonder visie.

Palazzo Citterio, binnenkort onderdeel van de Pinacoteca di Brera

CULTUUR

Novecento-tentoonstelling in Essen

Verslag van de tenstoonstelling 'Unheimlich real' in het Folkwang Museum in Essen, over de Italiaanse Novecento-kunst.
Tekst: Rob Kamp

In het Museum Folkwang in Essen (Duitsland) was tot medio januari *Unheimlich real* te zien, een tentoonstelling over Italiaanse kunst in de jaren '20 van de vorige eeuw. Er waren zo'n 80 schilderijen bijeen gebracht uit de periode 1920 tot 1935, die in Italië de Novecento wordt genoemd, of ook wel Stile Novecento of Realismo magico. In Nederland kennen we deze periode als de Nieuwe zakelijkheid, met als belangrijkste vertegenwoordigers Carel Willink en Pyke Koch.

In de jaren na de Eerste Wereldoorlog probeert ook de kunstwereld tot rust te komen. Deze *ritorno all'ordine* brengt allereerst een kunst voort die zich laat inspireren door de kunst uit het Quattrocento en door nationalistische sentimenten. Er was een grote belangstelling voor Etruskische kunst, zeker na de vondst van de Apollo van Veii in 1919.

Identiteit
De wereld hoort voor het eerst van de Stile Novecento als in 1922 een zojuist geformeerde groep schilders op zoek naar een identiteit zich zo noemt. De kunstkritiek is niet onverdeeld enthousiast: waarom deze naam, die een hele eeuw in zich draagt, voor een artistieke beweging die nog maar nauwelijks van zich heeft doen spreken?

De naam is bedacht door de schilder Anselmo Bucci (1887-1955). Hij is een van de zeven schilders die in Milaan bijeen is gekomen om een nieuwe beweging te vormen. De zeven beogen met de naam terug te grijpen op een periode waarin de Klassieke oudheid een grote rol speelt. Tegelijkertijd willen ze afstand nemen van de avantgardistische experimenten van het Futurisme. Even was er sprake van dat de beweging Novecento italiano zou gaan heten, maar Bucci vond die laatste aanduiding overbodig.

Na 1926 sloten andere kunstvormen zich bij de beweging aan. In 1926 verschenen de Cahiers du '900 onder redactie van Massimo Bontempelli, een bekende romancier en criticus uit die tijd. Bontempelli duidde de Novecento als een moderne en onbevooroordeelde schrijfstijl.

Tegen het einde van de jaren ’20 wordt de stijl ook door architecten en vormgevers omarmd. Zij verruilden de avant-garde voor een rationalisme met als uitgangspunt eenvoudige maar monumentale, classicistische vormen.

De Novecento past in een beweging die in de hele Europese kunst te zien is na de Eerste Wereldoorlog. Er wordt afstand genomen van de ontluisteringen van de avant-garde ten gunste van evenwicht, harmonie, leesbaarheid en een traditionele iconografie. In Parijs kiezen kunstenaars als Picasso, Derain en Severini al tijdens de Eerste Wereldoorlog al voor een meer natuurlijke schilderkunst.

Zij die willen vasthouden aan de abstractie, doen dat met als uitgangspunt ‘valori stabili’, precieze geometrische waarden. In Frankrijk ontstaat de Esprit Nouveau, die zijn invloed doet gelden in Italië, met name via het tijdschrift Valori plastici van Mario Broglie.

Een groep schilders noemt zich naar het tijdschrift. De groep bestaat kortstondig, zo’n twee jaar vanaf een reis in ’21 door Duitsland, waar ze verschillende tentoonstellingen bezoeken, tot ’23 als hun werken zijn te zien op de tentoonstelling Primaverile fiorentino. Bekende leden van de groep waren Carrà, Savinio, De Pisi, Melli, Broglio en De Chirico.

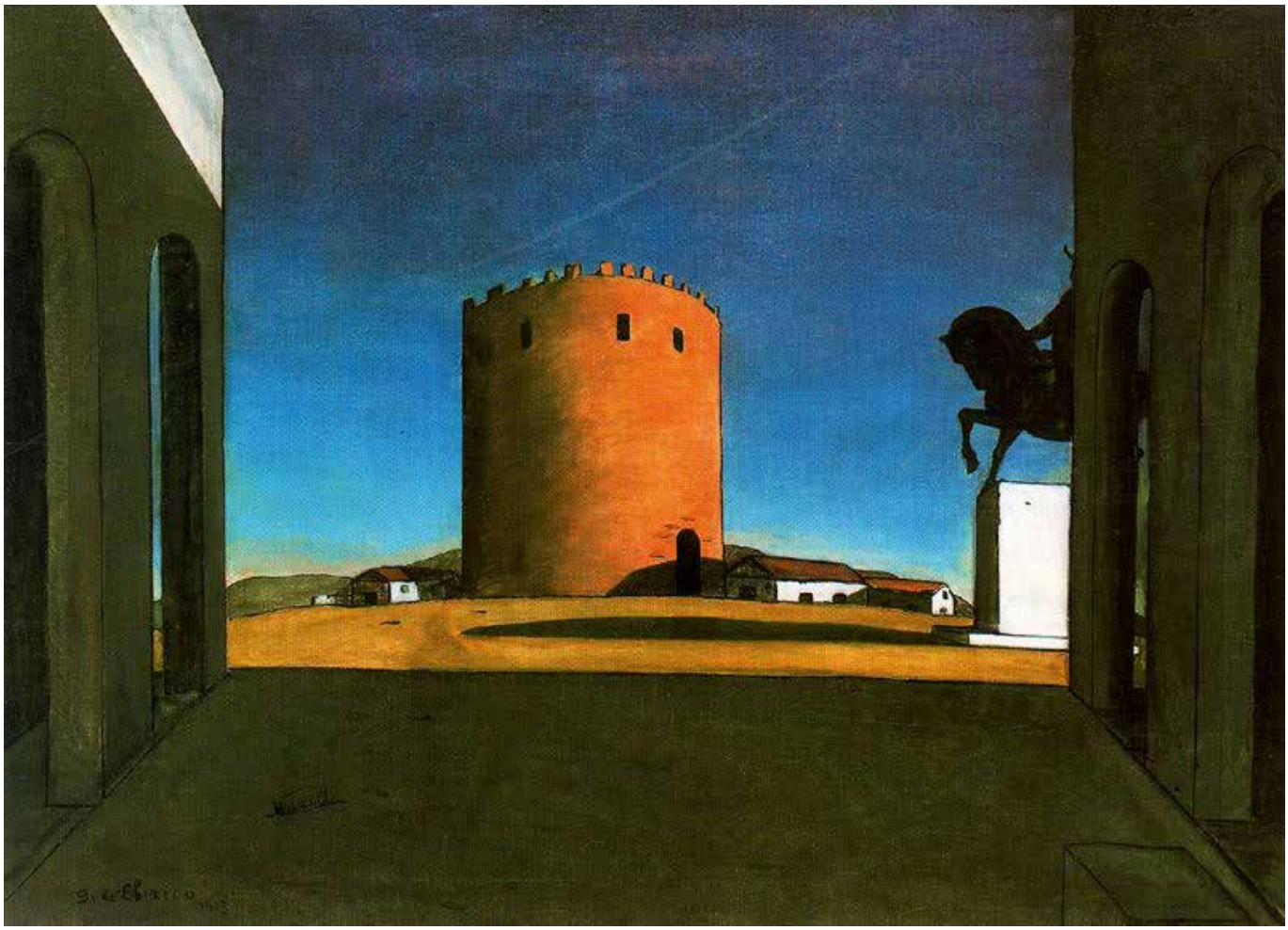

Giorgio de Chirico: *La torre rossa* (1922)

De beweging wenst zowel een dialoog aan te gaan met de Europese cultuur als ermee te concurreren. Een belangrijke activiteit bestaat uit het uitgeven van monografieën van Italiaanse en buitenlandse kunstenaars. Door de onderzoeksgeest en de dialectiek onderscheidt de Valori plastici zich van de *retour à l'ordre* die in Italië dominant is.

Meer dan andere bewegingen is Valori plastici een verzamelplaats voor ideeën, waar onderling verhit over wordt gediscussieerd.

Biennale

Tijdens de Biennale van Rome kunnen de kunstenaars hun werk met elkaar vergelijken. De meeste kunstenaars zijn ex-avantgardisten die zijn overgestapt op een figuratieve, naturalistische stijl:

Adolfo Wildt: *Margherita Sarfatti* (1930)

de Stile novecento. Dit is in 1923 de dominante beweging, die de ambitie heeft om zich ook in het buitenland te manifesteren.

Het Novecentismo is een specifiek Italiaanse beweging gelet op de nationalistische ambities van de oprichters. Het is echter geen kunstmatige, door het fascisme opgezette beweging ter glorie van datzelfde fascisme, zoals vaak is geschreven. De beweging ontstaat op een moment dat de kunstpolitiek nog niet wordt beheerst door de fascisten. En als de beweging zich heeft gevestigd zijn de fascisten er niet onverdeeld enthousiast over.

De oorspronkelijke leden van de Novecento zijn Leonardo Dudreville, Achille Funi, Anselmo Bucci, Emilio Malerba, Piero Marussig, Ubaldo Oppi en Mario Sironi. Dudreville en Funi hebben hun oorsprong in het Futurisme en de Nuove tendenze. Ook Sironi heeft zijn oorsprong in het Futurisme, maar hij verkeert veel in kringen rondom Giacomo Balla. Oppi en Marussig komen uit Venetië, een stad met een belangrijke eigen artistieke traditie. Bucci komt uit de Marken, uit artistieke kringen vol excentriekelingen.

Een aantal van de leden heeft in 1920 een manifest opgesteld met als titel 'Contro tutti i ritorni in pittura'; twee jaar later nemen ze daar al afstand van. De eerste Novecento-tentoonstelling is op 26 maart 1923 in de Galleria Pesaro in Milaan. Er is noch een catalogus, noch een gezamenlijk manifest. Die zijn er wel in 1924. Bij die gelegenheid komt ook Mussolini als privépersoon een kijkje nemen.

Hij hield er een toespraak waar de krant Il Popolo d'Italia verslag van deed.

In 1926 sluiten meer kunstenaars zich aan bij de beweging, daartoe gestimuleerd door Margherita Sarfatti. Haar salon op de Corso Venezia 93 in Milaan wordt actief door kunstenaars bezocht. Sarfatti is een telg van een vooraanstaande Venetiaanse Joodse familie (Grassini); zij is getrouwd met de advocaat Sarfatti. Zij is vanaf de oprichting als redacteur betrokken bij Il Popolo d'Italia, het dagblad waarin Sironi zijn spotprenten publiceert. Sarfatti is een goede vriendin van Mussolini en schrijft ook een boek over hem. Sarfatti deelt Mussolini's denkbeelden en ideologie, mede doordat ze een zoon heeft verloren in de Eerste Wereldoorlog.

Aanvankelijk is het vooral haar ambitie om van Milaan een vooraanstaande plek te maken voor moderne kunst. Zij rekent op de steun van niet alleen Il Popolo d'Italia, maar ook van de staat, zeker doordat Mussolini steeds meer macht krijgt. Ze presenteert de Novecento op een bepaald moment zelfs de artistieke uitdrukking van het fascisme, en zichzelf als de artistieke woordvoerder van de natie.

Het Magisch realisme is een genre dat een nadrukkelijk realistische context met een vreemd, onuitlegbaar element combineert. De term heeft een kunsthistorische herkomst: hij komt uit een boek van de Duitse historicus, kunstcriticus en fotograaf Franz Roh. In Italië wordt de term geïntroduceerd door Massimo Bontempelli in zijn Cahier '900.

De tentoonstelling in Essen ziet het Magische realisme niet als een aparte, afgesloten beweging, maar als een stroming die raakvlakken heeft met andere stromingen in de jaren tussen '20 en '30.

Nieuwe fase

Franz Roh beschouwt het Magisch realisme als het begin van een nieuwe fase in de kunst, met een centrale rol voor de poëzie, de fantasie, de droom en de melancholie. Roh ziet de Franse schilder Henri Rousseau (van wie hij een schilderij op het omslag van zijn boek plaatst), als een beweging die vanuit het verleden doorloopt tot aan het Magisch realisme van schilders als Carlo Carrà, Giorgio de Chirico, Felice Casorati en Antonio Donghi.

Het belangrijkste onderdeel in het Magisch realisme is het geheim; onalledaagse elementen die de starre werkelijkheid doorbreken. In de uitvoering zijn de schilderijen verdraaid echt, qua detaillering en precisie.

Het magisch realisme overlapt met de Novecento. In 1924 komen de bewegingen samen op de Biennale van dat jaar. Kunstenaars die daar exposeren zijn Achille Funi en Cagnaccio di San Pietro, wiens personages een onderzoekende blik hebben en geëmailleerde gezichten. Soms zijn ze bloedeloos erotisch of sociaal realistisch. Cagnaccio di San Pietro is een buitenstaander die schilderde op het Venetiaanse eiland San Pietro in Volta. In 1971 wordt de eerste tentoonstelling van zijn werk na de Tweede Wereldoorlog gehouden, als hij wordt herontdekt. Zijn werk zouden we nu indelen bij de Nieuwe zakelijkheid, maar die beweging had

Felice Casorati: *Portret van Silvana Cenni* (1922)

in Italië nauwelijks navolging, zodat hij wordt ingedeeld bij het Magisch realisme.

Een andere kunstenaar voor wie min of meer hetzelfde geldt is Antonio Donghi. Hij kwam voort uit de metafysische schilderkunst. Op een bepaald moment bant hij het penseelwerk uit zijn schilderijen en wordt de scherpe blik van de personages zijn kenmerk. Zijn eenvoudige, onbeweeglijke figuren, met uitdrukkingsloze gezichten, in loze ruimten in snoepjeskleuren, drukken een gevoel uit van verrukking die in tegenspraak is met de banaliteit van het onderwerp. In zijn werk *Il giocoliere* (*De jongleur*) straalt het personage sympathie uit, iets wat we vaker zien in het Italiaanse Magisch realisme en waardoor het zich onderscheidt van bijvoorbeeld de hardere Duitse evenknie.

Antonio Donghi: *Le lavandaie*

Casorati

Een grote bijdrage aan het Magische realisme levert ook Felice Casorati. Hij heeft in zijn jonge jaren in Venetië zijn meesterschap al getoond. Als hij Venetië verruilt voor Turijn, verbindt hij in zijn werk de Wiener secessiebeweging met het Symbolisme. In zijn schilderijen zien we meerdere verflagen over elkaar die tezamen een monochrome kleuring vormen en die een gevoel van eenzaamheid en mysterie overbrengen. In sommige werken betoont hij zich een goede leerling van de oude meesters, zoals in zijn portret van Silvana Cenni, dat doet denken aan de Sacra conversazione van Piero della Francesca. In zijn virtuositeit wordt Casorati hooguit benaderd door De Chirico.

Museum Folkwang
Essen
www.museum-folkwang.de

– ADVERTENTIE –

Umbrië en Muziekfestivals

Umbrië is de enige Italiaanse regio die niet aan de zee grenst. Deze rustige regio van Italië waar de tijd lijkt stil te staan, heeft bergen, heuvels, authentieke dorpen en een heerlijke lokale keuken.

Wat veel mensen niet weten is dat er in Umbrië iedere zomer een aantal muziekfestivals van wereldfaam worden georganiseerd.

Perugia is de hoofdstad van Umbrië en een levendige studentenstad. Ieder jaar wordt hier in de maand juli **Umbria Jazz** georganiseerd, een groot en bekend Jazz festival waar in het verleden al grote namen optraden, zoals Miles Davis, Sting, George Benson, Santana, Mark Knopfler, BB King, Herbie Hancock.

Eind juli wordt ieder jaar de **Trasimeno Blues** georganiseerd. De concerten van veelal beroemde blues muzikanten hebben allemaal plaats in de omgeving van het Trasimeense meer. Er zijn betaalde voorstellingen, maar ook iedere avond een gratis voorstelling veelal op een dorpsplein of in het plaatselijk park.

In Spoleto wordt ieder jaar een klassiek muziek festival gehouden: het **Festival dei 2 Mondi** Dit festival is ieder jaar eind juni, begin juli. Spoleto is een middeleeuws stadje op 1,5 uur van Rome en vlakbij de Monti Sibbilini, een walhalla voor natuurliefhebbers, wandelaars en liefhebbers van een goede lokale keuken.

Kom naar Umbrie op vakantie en geniet van dit alles.

Lees meer over Umbrie op de blog: **www.villainumbria.blog/nl**.

Voor meer informatie over vakantiehuizen in Umbrie: **www.villainumbria.com/nl**.

Wij spreken Nederlands.

VILLA IN UMBRIA

De Campana-collectie. Deel 5/6

Historie Opbouw en verspreiding van de Campana-collectie.

Tekst: Rob Kamp

In het document over de zaak stellen voorstanders van Campana dat procureur-generaal Benvenuti een potje van zijn resume heeft gemaakt en dat zijn argumenten niet steekhoudend zijn. Als Campana, bijvoorbeeld, zoals Benvenuti stelt, een dief is, waarom heeft men hem dan al die tijd de sleutels van de kluis laten houden? En waarom worden leningen met onderpand gezien als diefstal? Waarom worden andere feiten door elkaar gehaald?

Om blijk te geven van Campana's goede bedoelingen vraagt zijn administrateur Benucci aan de regering toestemming om de collectie publiekelijk zichtbaar te maken. De vele mensen die de werken hebben bekeken zijn het er over eens dat de waarde van de collectie rijkelijk hoger is dan het verschuldigde bedrag. Velen zijn van mening dat Campana eerder een standbeeld verdient dan gevangenisstraf. Vooral vanwege de publieke steun die Campana krijgt zijn de rechters van mening dat hij slechts in bedekte termen moet worden veroordeeld, in afwachting van een pardon van de paus.

Nulpunt

Het vertrouwen van Campana in de rechtsgang is dan tot het nulpunt gedaald. Hij verzoekt zijn advocaat Marchetti een procedure te starten om de Apostollische kamers mede-eigenaar te laten worden van de collectie, maar hij trekt het verzoek niet veel later weer in om zich voor te bereiden op de rechtszaak die voor 15 mei gepland staat.

Hij betwist nogmaals de jurisdictie van het hof omdat hij vreest dat de rechters niet onpartijdig zijn, maar tevergeefs: hij vindt geen gehoor met zijn bezwaren.

Er wordt een nieuwe, definitieve datum vastgesteld: 30 mei. Advocaat Marchetti heeft weinig tijd om de zaak voor te bereiden en om aan te tonen dat de bankleningen van Campana niet tot verliezen van de bank hebben geleid.

Op de eerste zittingsdag verzoekt Marchetti om een uitstel van twintig dagen, maar dat uitstel wordt hem niet verleend. Op straffe van een boete wordt hij geacht op 23 juni alle stukken in te leveren. Op 26 juni zal hij zij pleidooi houden. Die dag betoogt Marchetti dat noch de paus noch kardinaal Antonelli zich ooit hebben uitgelaten over verduistering of diefstal. Tegelijkertijd valt hij Benvenuti aan. Hij haalt bekende strafpleiters uit die tijd aan die bestrijden dat er sprake is van verduistering omdat er toestemming was verleend voor de leningen door minister Galli, en omdat Campana de kunstwerken niet zelf in bezit wilde houden.

Na twee uur beraadslagingen komt rechter Carletti met de volgende verklaring: 'De eerste afdeling van het gerechtshof heeft in naam van Pius IX de zaak gehoord over de verduistering door marchese Giampiero Campana. Het gerechtshof verwijst unaniem het besluit door naar de procureur-generaal die de conclusies en de toelichting op schrift zal stellen.'

De aanhanger van Campana die buiten afwachten zien de verklaring als een voorbode voor een overwinning voor de beschuldigde. Ze veronderstellen op basis van de getuigen en de ingebrachte documenten dat het hof geen veroordeling zal uitspreken. Dat valt echter tegen. De procureur wil noch uitstel noch een

voorverwijzing. Er komt nog een zittingsdag op 5 juli.

Marchetti is nog altijd optimistisch gestemd over de afloop maar Campana is veel somberder. Aan de vooravond van de zittingsdag van 5 juli schrijft hij de rechters dat hij zich schuldig verklaart aan het nemen van tegenstijdige besluiten en aan onregelmatigheden. Tegelijkertijd benadrukt hij dat hij geld heeft geleend op basis van een duidelijke overeenkomst en dat het altijd de bedoeling was geweest om met de stukken een museum in te richten dat hij zou nalaten aan de staat. De inmiddels zeven maanden dat hij in voorarrest heeft gezeten hebben hem wat dat betreft niet van gedachten doen veranderen. Hij verklaart nog: 'Ik zal geen gebeden aan u richten en wil uw medelijden niet oproepen want dat is het gedrag van een man met een schuldig geweten. Ik zal ook niet opnieuw mijn verdiensten voor de staat en het volk opsommen. Ik vraag alleen om gerechtigheid.'

Uitspraak

Als het proces op 5 juli verder gaat moet een politiemacht de nieuwsgierigen op een afstand van het gerechtsgebouw houden. Al gauw komt de uitspraak die luidt dat Campana schuldig wordt bevonden. Benvenuti weigert de veroordeling toe te lichten, wat volgens de regels niet nodig is, maar waarmee hij de verdenking op zich laadt dat hij bang is dat hij zich met een toelichting juridische problemen op de hals haalt.

Campana's advocaat Marchetti gaat niet akkoord met de uitspraak. Hij veroordeelt de weerspannigheid van de procureur en pleit nogmaals voor vrijspraak. Nadat het hof Marchetti heeft aangehoord trekt het zich nogmaals terug en bepaalt dat de procureur geen nadere toelichting hoeft te geven. Benvenuti voelt dat het hof zijn kant kiest. Hij laat het bij een korte algemene verklaring over de Italiaanse advocatuur. In zijn slotverklaring probeert Marchetti het hof er nogmaals van te overtuigen dat een straf ongehoord is. Hij vraagt de rechters ook nogmaals te kijken naar de waarde van de stukken.

Na een beraadslaging van drie uur komt het hof met een definitief vonnis. Campana wordt schuldig bevonden aan diefstal en de frauduleuze toe-eigening van 900 duizend scudi van de Monte di Pietà. Hij wordt veroordeeld tot twintig naar in een werkkamp, tot het betalen van de kosten van het proces en de kosten die de Monte di Pietà heeft gemaakt. De hoogte van deze kosten zal in een civielrechterlijke procedure worden vastgesteld. De medewerkers van Campana zullen in een apart proces worden berecht. Campana komt pas uit de gevangenis als al deze processen zijn beëindigd.

Volgens Romeins gebruik moet het hof uiterlijk drie dagen na de uitspraak de motivatie voor de veroordeling publiceren. Bij ontstentenis van de verantwoordelijke rechter wordt de taak toegewezen aan Laurenti, de man die de rechtbank eerder enorm ter wille was geweest en daarvoor was beloond met een promotie.

De hoofdofficier is echter bijzonder ontevreden over de motivatie. Hij vraagt de assistent-procureur om een nieuwe te maken. Intussen is de paus zeer bezorgd

vanwege alle aandacht die het proces krijgt. Hij vraagt zich af of het niet beter is als enkele kardinalen zich bezig gaan houden met de motivatie. Hij vraagt Antonelli, zijn staatssecretaris, en Mertel, maar zij willen hun vingers er niet aan branden. Zo zit er niets anders op dan de motivatie van Laurenti aan te houden.

Campana, intussen, blijft gevangen zitten. Verzoeken om hem vrij te laten op medische gronden hebben geen succes. De enige concessie die hem wordt verleend is dat hij zijn gevangeniskleding mag verruilen voor normale kleding.

Onderhandelingen

De thesaurier van de staat zit intussen in zijn maag met het grote aantal schuldeisers dat geld wil zien. Hij vindt dat Campana's onroerende goederen alvast verbeurd moeten worden verklaard. De administrateur van Campana, Benucci, weet hem en de andere crediteuren ervan te overtuigen dat zij allen met enig geduld hun geld terug zullen krijgen. De thesaurier en Benucci starten onderhandelingen, waarbij zich ook het nieuwe hoofd van de Monte di Pietà, Massini, zich aansluit. Samen komen ze tot de conclusie dat eerst de verbeurdverklaring moet worden opgeheven. Benucci kan dan het onroerend goed verkopen. Als de schuldenaren dan hun eisen naar beneden bijstellen, kan er een overeenkomst met hen worden bereikt.

Vervolgens komt het museum in beeld. Daarmee moet de schuld aan de Monte di Pietà worden vereffend. Hiervoor zijn de volgende regels opgesteld:

A. De regering koopt de collectie tegen een prijs die gelijk is aan Campana's schuld bij de Monte di Pietà. Alle aanspraken komen hiermee te vervallen.

B. De verkoop wordt pas definitief een jaar na het afsluiten van de overeenkomst. In de tussentijd kan Campana met andere, buitenlandse partijen onderhandelen over een beter bod.

C. Bij een beter bod stelt Campana de regering hiervan op de hoogte. De regering heeft het recht een nieuw bod te doen. Als de regering daarvan afziet is het aan de andere partij om de schuld aan de Monte di Pietà te vereffenen.

D. Als Campana geen andere bieders vindt, dan wordt de verkoop aan de regering onomkeerbaar. Alle mogelijk claims van Campana komen daarmee te vervallen.

De paus lijkt het een goede afspraak, maar voor de zekerheid en gelet op de grote bedragen, vraagt hij nog om het oordeel van Antonelli, de staatssecretaris. Die is fel tegen de afspraken. Hij is van mening dat de collectie direct geveild moet worden en dat hij voor dat voorstel de steun van de regering heeft.

Benucci laat zich niet uit het veld slaan. Hij kondigt zijn vertrek aan; daarmee is de overeenkomst met de schuldeisers van tafel, die daardoor vrij spel krijgen. De paus dringt aan op overleg tussen de partijen, maar daar zou het, vooral vanwege de vele eisen van Antonelli, die almaar meer geld wil, niet meer van komen.

Antonelli laat een verklaring opstellen waarmee alle bezittingen van Campana, het museum, de aandelen, de drukkerij,

de marmerwerkplaats en alle huisraad, verbeurd wordt verklaard. Het bedrag van 900 duizend scudi wordt daarmee afbetaald maar nieuwe eisen zijn daarmee nog niet uitgesloten.

Benucci is bevig ontstemd over de verklaring die hij ziet als verraad van de regering.

Overeenkomst

In de definitieve overeenkomst mag Campana enkele persoonlijke bezittingen en de marmerwerkplaats houden. Op 23 april, op paaszaterdag, is de overdracht van de bezittingen en kan Campana de gevangenis verlaten. In een nieuwe verklaring wordt Campana verantwoordelijk gesteld voor alle bijkomende kosten. Dit is een verklaring om Campana te bewegen Rome te verlaten. Na een week verlaat hij inderdaad de stad om zich te vestigen in Napels.

Al in 1856 had Campana contact gezocht met het British Museum om een verkoop van de werken te bespreken. De Engelsen wilden destijds 9 van de 12 secties kopen voor een bedrag van 34.246 Engelse ponden. Campana vond het bedrag veel te laag en de koop ging niet door.

Nu proberen de Engelsen het opnieuw. Ze zoeken aanwinsten voor het nieuwe South Kensington Museum, het tegenwoordige Victoria and Albert Museum. De collectie is nu eigendom van de Pauselijke Staat die graag wil verkopen. Naast de Engelsen hebben ook de Fransen en de Russen belangstelling.

De Campana-collectie is de meest diverse collectie die in de 19e eeuw is opgebouwd. Groter en diverser nog dan de collectie van de bekende Lord Herford, die heden ten dage bekend staat als de Wallace Collection London.

In 1859 staat in een Duits tijdschrift te lezen dat de Pauselijke Staat de Campana-collectie voor 15 miljoen scudi heeft verworven, maar dat is een staaltje fake news, bedoeld om de prijs op te drijven.

Het South Kensington Museum komt voort uit de Great Exhibition van 1851 en is een idee van prins Albert, echtgenoot van koningin Victoria, en van sir Henry Cole van de School of Design. Doel van het museum is ‘to elevate the art education of the whole people’. Voor het museum zoeken zij decoratieve kunstwerken die kunnen dienen als studiemateriaal voor de leerlingen van het Design College. De nadruk ligt op werken uit de Middeleeuwen en de Renaissance, die toen juist in de mode is.

Het museum heeft in 1854 in Florence de Gherardi-collectie aangekocht. Twee jaar laten volgt de Soulages-collectie, bestaande uit bronzen beelden en majolica.

Campana had al vroeg in de gaten dat Renaissance-werken in opkomst was. Vlak voor zijn arrestatie had hij nog een collectie aangekocht die door een van zijn adviseurs, Ottavio Gigli, bijeen was gebracht. Gigli had daarnaast een eigen verzameling, die hij eveneens aan Campana had aangeboden. Beide collecties worden in beslag genomen. Gigli heeft niet de financiële middelen om zijn verzameling terug te kopen. De collecties komen terecht in het South Kensington Museum. De Engelsen betalen er 5.836 pond voor, wat 1.314 pond minder is dan

het bedrag dat Campana bij de Monte di Pietà heeft geleend om de collectie te verwerven.

Geheim

De Engelsen houden hun aankoop tot 1861 geheim om geen slapende honden wakker te maken. Het publiek en veel verzamelaars zijn dan nog niet erg geïnteresseerd in de voorwerpen. Sterker, bij de aankoop van de Soulages-collectie waren uitroepen als 'wat moeten we met deze rommel' veelvuldig te horen. Latere kunsthistorici hebben juist lof voor de aankopen, waarmee Luca della Robbia en Donatello in het museum te zien zijn.

De Donatello had Campana in 1850 in Florence gekocht van de familie Salviati en was afkomstig uit het bezit van de Medici. Datzelfde gold voor de twaalf tegels van Luca dell Robbia uit het plafond van de studio van Piero de Medici.

De Russen gaan minder stilzwijgend te werk. Tsaar Alexander II stuurt Stephan Gedenov naar Rome om te onderhandelen. In 1861 koopt hij 767 beelden en bronzen voorwerpen en 518 vazen waarvan sommige van grote waarde. Hij betaalt er 650 duizend francs voor.

De paus is zeer verheugd over de verkoop en geeft de Russen de Hydra van Cumae, die het Louvre heel graag had willen hebben, cadeau. Onder de beeldhouwwerken is het Reliëf van Niobe, uit Athene. De Russen catalogiseren hun aankopen in 18 secties, waaronder antieke beelden, sarcofagen, vazen, bronzen voorwerpen en spiegels. Sommige van de beelden zijn in een uitstekende staat, andere zijn gerestaureerd. Onder de schilderingen is een serie slecht onderhouden fresco's die aan Raphael worden toegeschreven.

Wordt vervolgd

TE HUUR: APPARTEMENT IN CONVENTO SAN FRANCESCO (UMBRIË)

In het zuiden van Umbrië, op de rand van het Tiber-dal, ligt tussen wijn- en olijfgaarden Lugnano in Teverina: een prachtig middeleeuws stadje met smalle straatjes waar duizend jaar geschiedenis levend aanwezig is.

Aan de rand van Lugnano ligt het Convento San Francesco, een voormalig franciscaner klooster dat uit de 13e eeuw dateert. Hier heeft St. Franciscus volgens de overlevering een wonder verricht. In het gebouw is nu een aantal appartementen gevestigd.

Het appartement La Scaletta bestaat uit vier voormalige kloostercellen die prachtig uit zien op het dorp en op de binnenplaats. Er is een woonkamer, een keuken en badkamer, een eetkamer en een slaapkamer op de verdieping. Ruim genoeg voor twee personen. Er is een slaapbank voor extra gasten.

Voor gemeenschappelijk gebruik van de gasten is er, binnen de muren van het kloosterterrein, een 25 meter lang zwembad, een heerlijke tuin, tennisbaan en gelegenheid voor tafeltennis en bocce (jeu de boules). Ook kunt u wegdromen onder de olijfbomen in de olijfgaard en uw benen strekken in het omringende bos. Wifi en parkeren zijn gratis.

In overleg kan er in dit complex ook een reservering worden gemaakt voor een gezelschap tot 12 personen. Informeer naar de mogelijkheden.

Het centrum van Lugnano in Teverina, met winkels, een restaurant en de bushalte, ligt op 500 meter van het appartement. Het treinstation voor Rome en Florence ligt op 10 km. De luchthaven van Rome is slechts 90 km verderop. Lugnano ligt halverwege Orvieto en Terni. Beide steden zijn ongeveer 40 km van Lugnano verwijderd.

Bekijk meer foto’s en een film van het klooster op onze website: www.bofligt.nl/verhuur.html.

Daar vindt u ook meer informatie over verhuur. Voor meer informatie:

E-mail: bofligt@tiscali.nl
Tel. + 31 24 388 80 43

SUGGERIMENTI

Libri

Ilaria Tuti:
Kind 39

€ 20,99 (Ebook € 9,99)

Commissaris Teresa Battaglia is buitengewoon getalenteerd, een vakvrouw die niet rust tot het ware verhaal achter de gruwelijke daden van de meest zieke criminele geesten naar boven komt. En het is ook een vrouw met problemen: ze krijgt haar gewicht maar niet onder controle en ze lijkt steeds meer van haar geheugen te verliezen.

Wie durft te kijken in de meest donkere ziel?

Samen met haar jonge en onervaren collega Massimo stort Teresa zich op de zaak van het lijk in het bos met de uitgestoken ogen. Het blijkt niet het enige lijk... Waarom verminkt iemand op zo'n gruwelijke wijze de lichamen van zijn slachtoffers? Welke andere geheimen verbergt het ijzingwekkende decor van dreigende Alpen rondom het onheilspellende bergdorp?

Kind 39 kan zich meten met de beste Europese thrillers van dit moment: menselijk, gruwelijk en adembenemend spannend!

Ilaria Tuti woont in Udine, een provincie in het noorden van Italië. Ze studeerde economie en is naast schrijver ook schilder en illustrator. Met dit debuut behaalde Tuti reeds een groot succes, en voegt dit aanstormend Italiaans talent zich bij een rijtje met Luca D'Andrea, Pierre Lemaitre en Franck Thilliez.

GIALLI

Maurizio de Giovanni: **De dood bedriegt in Napels**

€ 20,99

Napels, jaren dertig. De excentrieke commissaris Ricciardi onderzoekt de zaak van de oude tarotkaartlezer Carmela Calise, die in haar appartement is doodgeslagen. Maar wanneer hij op de plaats delict aankomt, willen de buren niets loslaten.

Stukje bij beetje komen de feiten toch naar buiten: Carmela ontving haar cliënten in haar aftandse appartementje, onder wie de rijksten en machtigsten van de stad, die ze een misleidende toekomst voorspelde. Met haar vele vijanden zijn er verdachten in overvloed...

Dankzij Ricciardi's onverklaarbare gave lijkt hij meer te weten dan alle anderen, maar de moordzaak blijft een mysterieuze kwestie. *De dood bedriegt in Napels* is het nieuwste boek van De Giovanni, als altijd intelligent en atmosferisch.

Maurizio de Giovanni was bankier, tot hij een schrijfwedstrijd won. Inmiddels is hij een gevierd bestsellerauteur en verkocht hij in Italië al meer dan een miljoen boeken. Hij woont met zijn vrouw in Napels, de stad die hij door en door kent.

GIALLI

Mirki Zilahy:
De mythe van de dood

€ 20,99 (Ebook € 9,99)

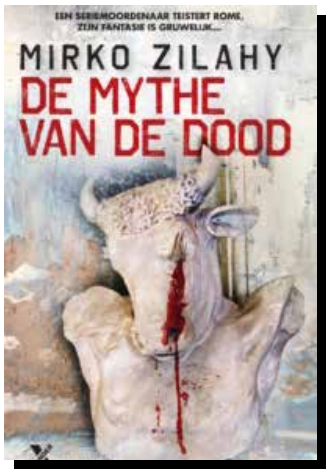

Samen met zijn team onderzoekt commandant Enrico Mancini een curieuze zaak: een seriemoordenaar brengt zijn slachtoffers niet alleen bruut om het leven, maar bootst daarna met de lichamen mythologische figuren na. Het hoofd van een lijk dat vervangen wordt door een stierenkop, welke verknipte geest verzint zoiets?

Het schitterende Rome is het decor van gruwelijke moorden

Tot overmaat van ramp blijkt een van de agenten uit Mancini's team verwant te zijn met de moordenaar, waardoor de hele zaak persoonlijk wordt. Zal het hen lukken de moordenaar te vinden en hem te stoppen voor hij nog meer slachtoffers maakt?

Mirko Zilahy (1974) studeerde en doceerde Italiaanse taal- en letterkunde. Hij werkte als journalist en werd nationaal bekend vanwege zijn Donna Tartt-vertalingen. *De mythe van de dood* is zijn tweede roman, die aan meer dan vijftien landen werd verkocht.

GIALLI

Dario Correnti:
Heimwee naar bloed

€ 19,99 (Ebook € 13,99)

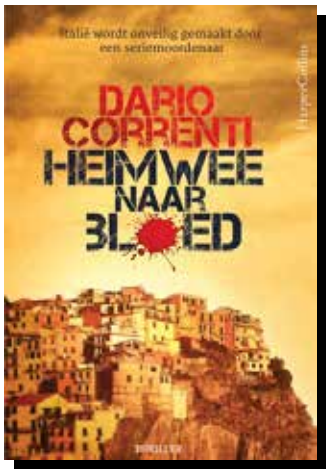

Een stadje in het noorden van Italië wordt opgeschrikt door een aantal moorden. De lijken van de slachtoffers zijn gruwelijk toegetakeld en de moordenaar laat telkens een mysterieuze, in bloed geschreven boodschap achter: ViVe.

Twee journalisten, Marco Besana, een oude rot, en de jonge, onhandige Ilaria Piatti, besluiten de moorden te onderzoeken. Ilaria is ervan overtuigd dat de moordenaar een copycat is die zich laat inspireren door Vincenzo Verzeni, de eerste Italiaanse seriemoordenaar. Verzeni, bijgenaamd 'de vampier van Bergamo', werd in de negentiende eeuw veroordeeld voor de moord op twee vrouwen en de aanranding van zes andere, waarbij hij hen beet en hun bloed dronk.

Wat hebben deze nieuwe moorden echter te maken met een seriemoordenaar die al een eeuw dood is? De twee journalisten bijten zich vast in de zaak, maar worden van alle kanten tegengewerkt. Zullen zij in staat zijn om deze zaak op te lossen voor er opnieuw een slachtoffer valt?

Dario Correnti is een pseudoniem waarachter twee auteurs schuilgaan. Nog voor *Heimwee naar bloed* verscheen in Italië was de internationale belangstelling al heel groot. En terecht: het verhaal is gebaseerd op feiten, zeer goed geschreven en ongekend spannend. *Heimwee naar bloed* verschijnt in zestien landen.